

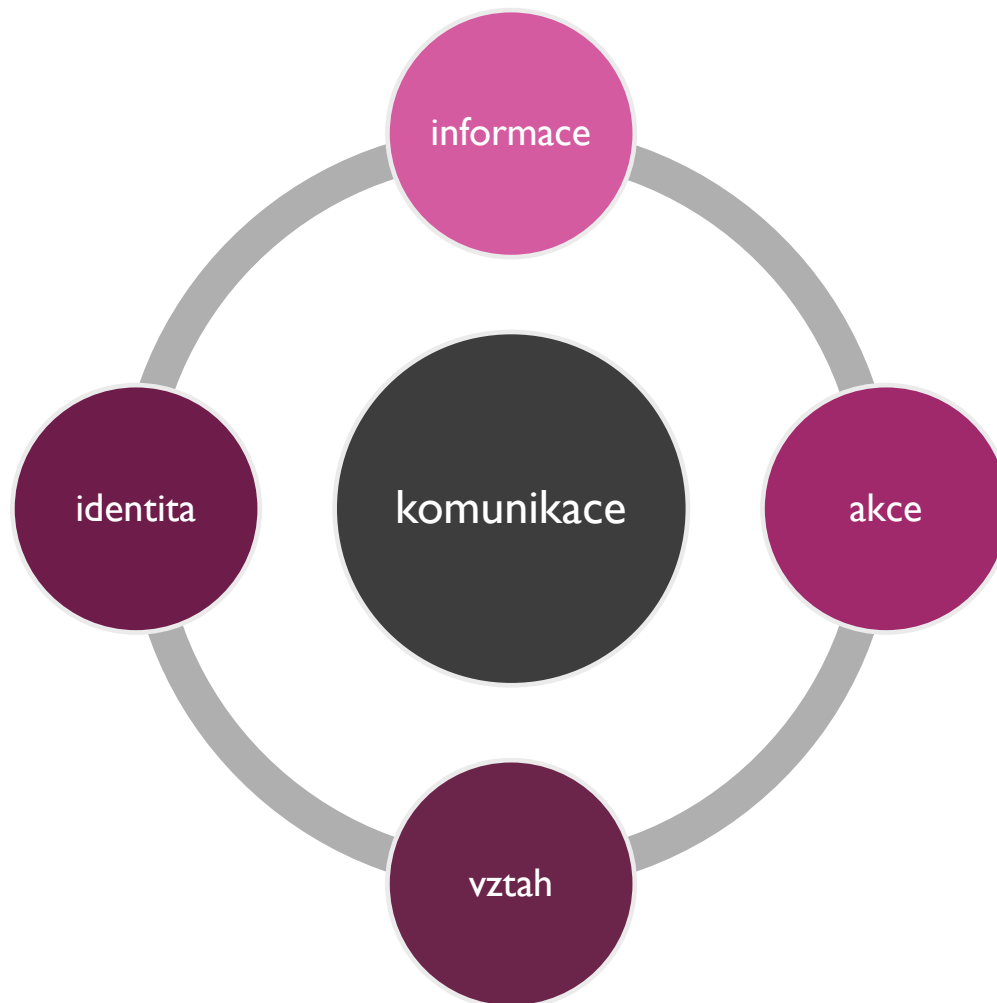

ALTERNATIVNÍ A AUGMENTATIVNÍ KOMUNIKACE

VYMEZENÍ PROBLEMATIKY

SYSTEMATIZACE A CHARAKTERISTIKA SYSTÉMŮ

KOMPLEXNÍ KOMUNIKAČNÍ PROCES

SYSTEMY AAK

- všechny prostředky, které umožňují komunikovat jinak a lépe než přirozenými prostředky
  - ➔ pokud je jejich funkce *omezena nebo zcela chybí*
- kompenzace anebo nahrazení závažného narušení komunikační schopnosti
- využití v expresivní i receptivní úrovni

SYSTÉMY AAK

- **Potenciál pro další osobní rozvoj klienta**
- psychický
- kognitivní
- sociální
- komunikativní
- doprovázejí vývoj jazyka
- mohou usnadnit přístup ke čtení a psaní
- součást vzdělávání osob se SVP – mají reedukativní význam

VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

- **alternativní komunikace**
- závažné formy narušené komunikační schopnosti
- výrazné narušení verbální komunikace
- náhrada mluvené řeči

VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

- **augmentativní komunikace**
- podpora již existujících komunikačních možností a schopností
- rozšíření na adekvátní úroveň – záleží na potřebách klienta

CÍL AAK

- umožnit jedincům se závažnými poruchami komunikačního procesu aktivní dorozumívání
- zapojení do života společnosti

isaac +

ISAAC supports and encourages the best possible communication

for people with complex communication needs.

ZVLÁDNUTÍ KOMUNIKACE POMOCÍ AAK SYSTÉMŮ

CÍLOVÁ SKUPINA – UŽIVATELÉ AAK

- Variabilita speciálních vzdělávacích potřeb
- Variabilita věkových kategorií
- Variabilita aplikovaných systémů

APLIKACE AAK

- **vrozená narušení komunikačního procesu**
- obtíže vývojového charakteru
- specifika získaných obtíží

APLIKACE AAK

- **získané poruchy a degenerativní onemocnění**
- poškození CNS
- cévní mozkové příhody
- úrazy
- degenerativní onemocnění různého charakteru

APLIKACE AAK

- **Limity komunikační schopnosti**
- **specifika základních komunikačních mechanismů**
- produkce
  - formální složka
  - obsahová složka
- porozumění

FACILITAČNÍ STRATEGIE

KOMUNIKAČNÍ PAS

KOMUNIKAČNÍ PAS

- Tištěný dokument
- Součást facilitační strategie
- Názory a zkušenosti rodinných příslušníků
- Názory a zkušenosti ostatních osob, s nimiž je klient v kontaktu
- Diskuse

KOMUNIKAČNÍ PAS

- Souhrn informací o uživateli AAK
- navázání kontaktu
- průběh interakce

- **Pozitivně informuje o možnostech a potřebách klienta**

OBSAH

- způsob komunikace
- specifikace užívaného systému, pomůcky
- **způsob vyjádření ano/ne**

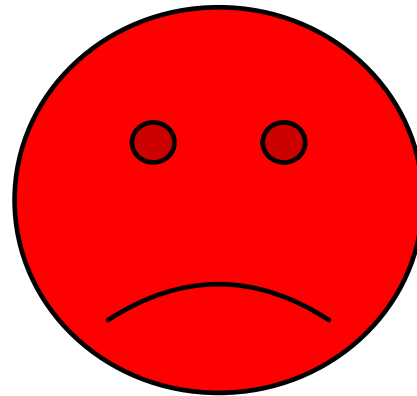
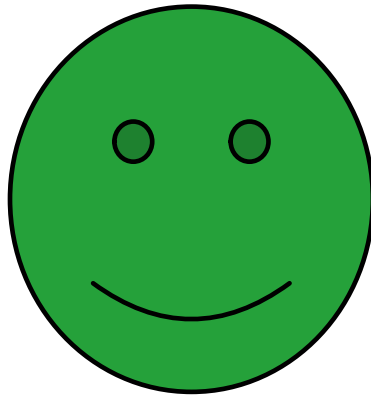
PŘÍKLADY VYJÁDŘENÍ ANO/NE

- Tradiční verbální vyjádření a jeho modifikace
- Neverbální vyjádření – klíčová je diametrální odlišnost využitých signálů
  - gesta
  - pohled očí
  - mrknutí
  - stisk ruky
  - symboly
  - text
- Komunikační pomůcky k vyjádření ano/ne – signální zařízení – bzučák, světlo

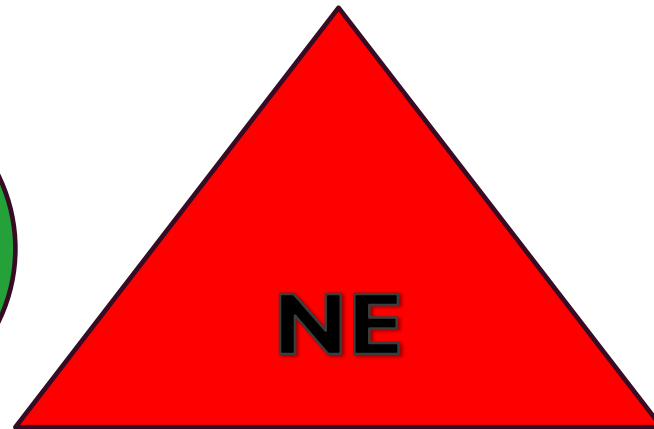
DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

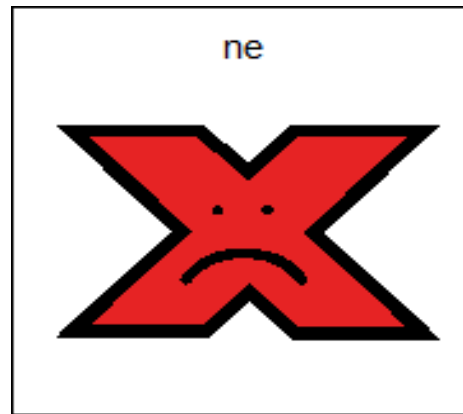
PŘÍKLADY VYJÁDŘENÍ ANO/NE

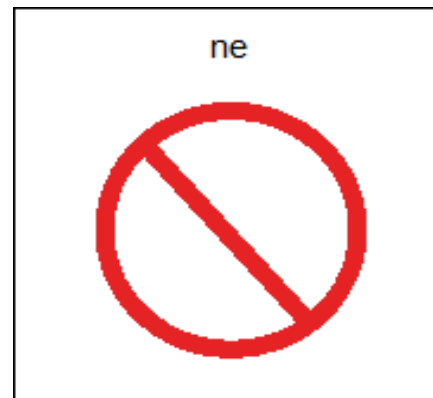
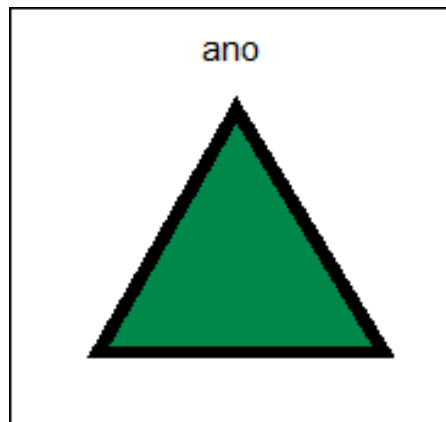
PŘÍKLADY VYJÁDŘENÍ ANO/NE

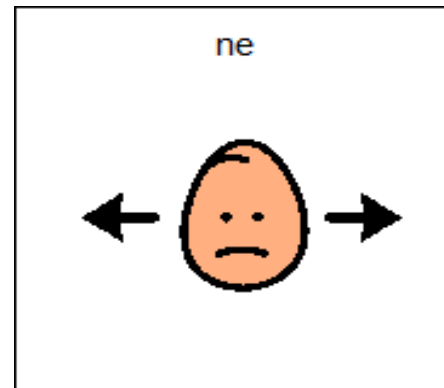
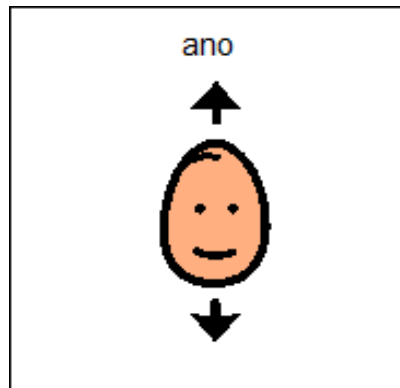
DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

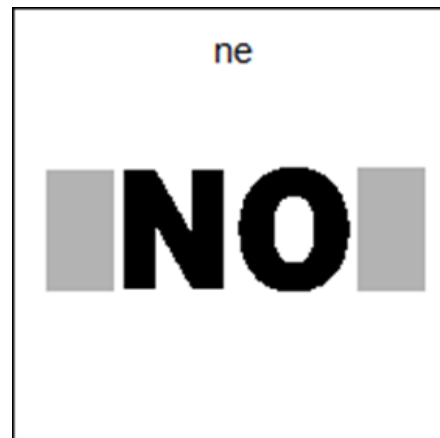
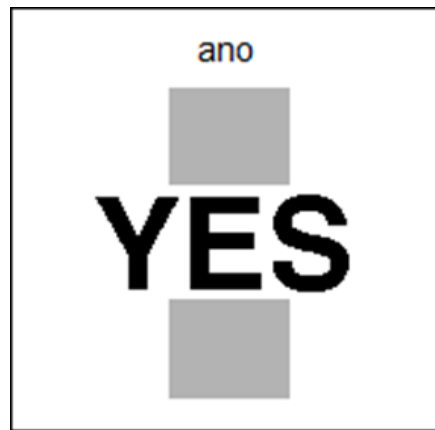

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

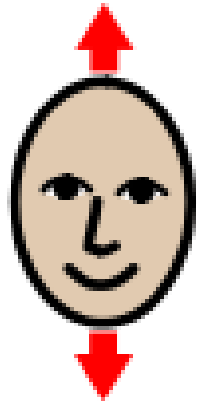

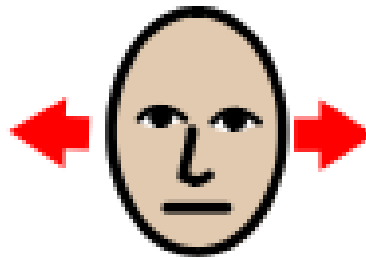
DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

ano

ne

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

já

souhlasím

já

nesouhlasím

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

já

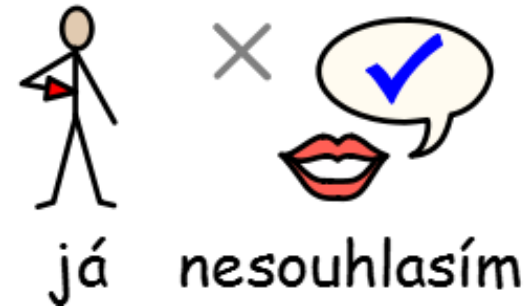
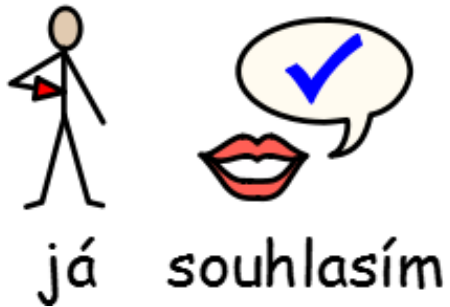
souhlasím

já

nesouhlasím

DALŠÍ PŘÍKLADY ANO/NE

DALŠÍ OBSAH KOMUNIKAČNÍHO PASU

- charakteristika „prostorového uspořádání komunikace“
- motorické a percepční možnosti uživatele
- pozice – komunikační partner x uživatel AAK
- uživatel AAK x pomůcka

DALŠÍ OBSAH KOMUNIKAČNÍHO PASU

- charakteristika komunikačního tempa
- vhodný způsob kladení otázek
- forma a struktura dotazu

DALŠÍ OBSAH KOMUNIKAČNÍHO PASU

- Porozumění sdělení komunikačního partnera
- Soubor znaků a symbolů pro komunikačního partnera
- Usnadnění vzájemného porozumění

- výčet témat, o kterých osoba může mluvit
- výčet témata, o kterých osoba ráda mluví
- charakteristika způsobu vyjádření emocí

DALŠÍ OBSAH KOMUNIKAČNÍHO PASU

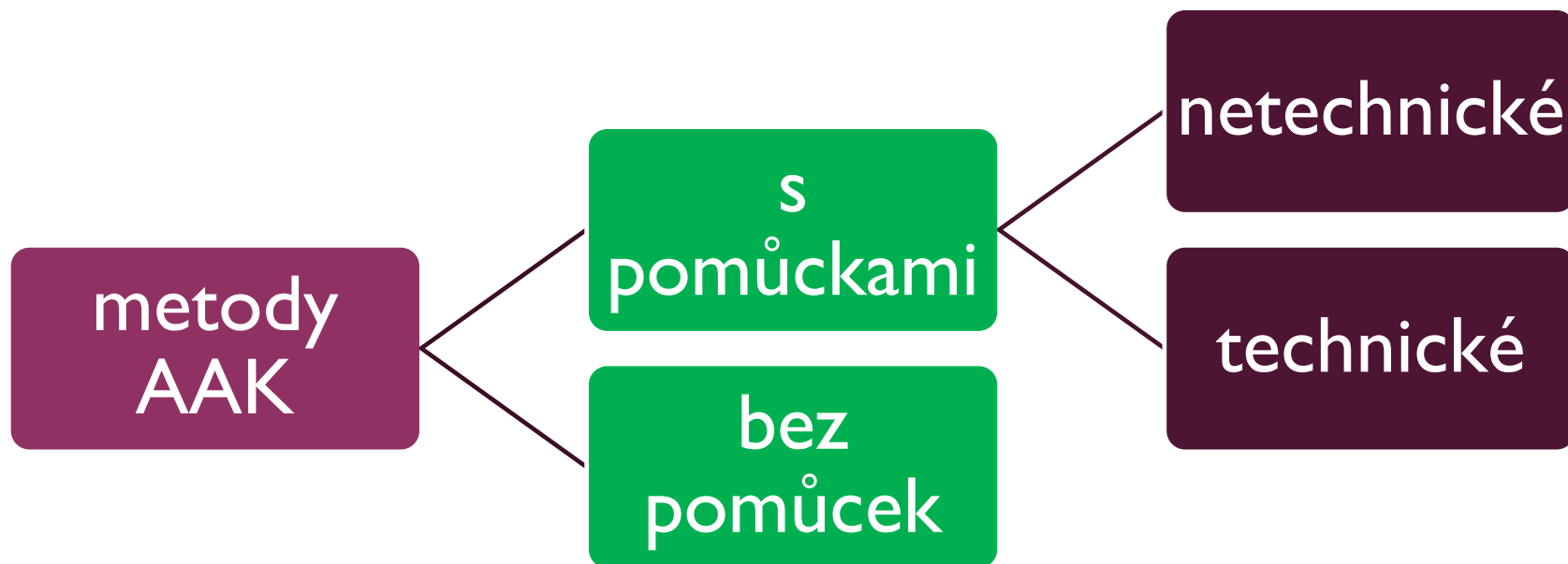
- výčet činností, které osoba zvládá samostatně
- výčet činností, v nichž daná osoba potřebuje pomoc
- specifické informace vztahující se např. ke zdravotnímu stavu klienta
- kontaktní osoby

KOMUNIKAČNÍ PAS PRO PŘÍPAD ÚRAZU A NOUZE

- **Seznámení s komunikačními a dalšími potřebami klienta (ukázka je ve studijních materiálech)**
- Osobní údaje
- Způsob komunikace
- Kontakty na příbuzné (včetně vztahu)
- Charakteristika potřeba pomoci a osoby, které nejčastěji pomáhají
- Podávání léků, stravy
- Specifika prožívání a zvládání zátěžových situací atd.

DĚLENÍ METOD AAK

DĚLENÍ METOD AAK

METODY AAK

- **bez pomůcek (unaided)**
- užití prostředků neverbální komunikace
- pohled
- mimika
- gestikulace

- vizuálně-motorické systémy

METODY AAK

- **s pomůckami (aided)**
  - *netechnické (low tech)*
    - předměty, obrázky, fotografie, symboly – piktogramy
  - *technické (high tech)*
    - elektronické komunikační pomůcky a počítače

+ doplňky ke snadnějšímu ovládní počítače

CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH SYSTÉMŮ

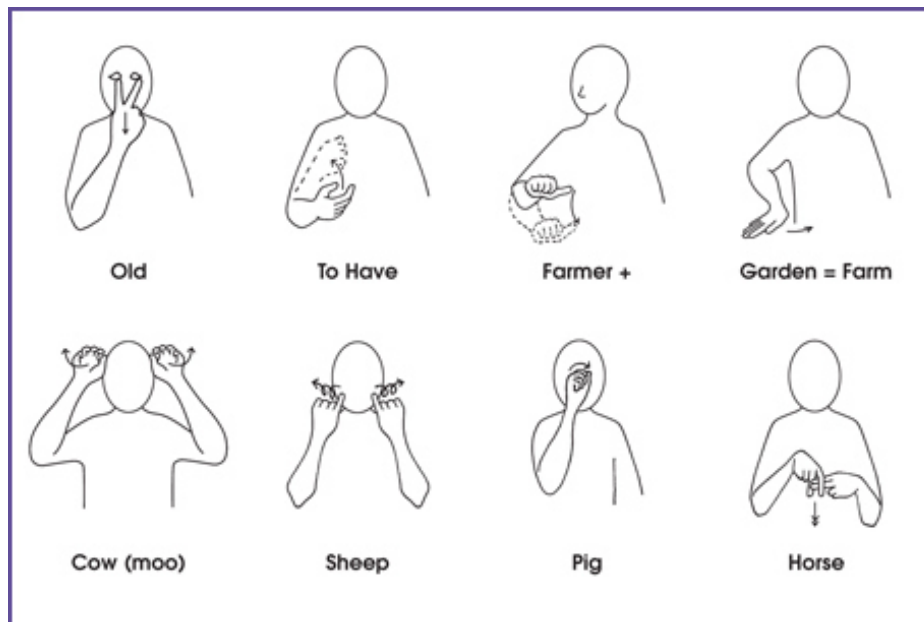
I ♥

AAC

AAC = Augmentative and Alternative Communication

SYSTEMY BEZ POMŮCEK – DYNAMICKÉ SYSTEMY

- Vizuálně-motorické systémy

ZNAK DO ŘEČI

- využití řeči těla – přirozených gest a mimiky
- ZDŘ není znakovým jazykem, ale kompenzačním prostředkem
- doplněk hlavně expresivní stránky řeči
- Ikonicitá – vysoká míra vazby na „realitu“
- **Libuše Kubová – Znak do řeči**

ZNAK DO ŘEČI

- Včasný kontakt s řečí těla
- Nižší motorická náročnost
- Úprava projevu ze strany komunikačního partnera
- Ilustrativnost znaku
- Vizualizace sdělení – souhlasný rytmus slova a znaku
- Pozitivní komunikační prostředí

UČITEL, UČIT SE
dlaně s nataženými
prsty směřují od hlavy

PSYCHOLOG
jednou rukou
s pokrčenými prsty
přejet přes čelo

LOGOPED

střídavý pohyb
nataženými ukazováčky
od úst

LÉKAŘ

měření tepu
na zápěstí

**ZDRAVOTNÍ
SESTRA**

prstem kříž na paži

VOLKMEN
jednou rukou oblouk od ucha
k uchu a náznak sluchátek

RÁDIO
pohyb 1 rukou
naznačuje
otočení knoflíku
+ znak slyšet

VIDLIČKA
2 prsty do dlaně druhé
ruky a směr k ústům

NŮŽ
nataženým ukazováčkem
a prostředníkem obou
rukou, horní ruka naznačí
pohyb při řezání

TALÍŘ
nataženým
ukazováčkem
kruh kolem
dlaně

ŽEHLIČKA
jednou rukou náznak
pohybu při žehlení

SPORÁK
náznak zapnutí a
míchání

HRNEC
obě ruce náznak
držení za ucha,
1 ruka náznak
kruhu

TALÍŘEK
nataženým ukazováčkem
náznak kruhu po dlani

MÍSA
oběma rukama
náznak tvaru mísy

SKLENICE
ruka v poloze
držení sklenice,
pohyb k ústům

POKLICE
nataženým ukazováčkem
náznak kruhu, pak
zvednutí poklice

PÁNEV
jedna ruka náznak
držení rukojeti,
druhá náznak kruhu

LŽÍCE
ruka v poloze
držení lžice,
pohyb k ústům

SMETÁK, ZAMETAT
ruce naznačují pohyb při zametání

LOPATKA
náznak nabírání

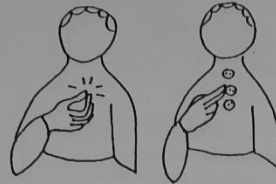
PRACI
1 rukou náznak
smetení práchu z
paže druhé

OBLEČENÍ

TRIČKO

znak oblečení a náznak
krátkých rukávů

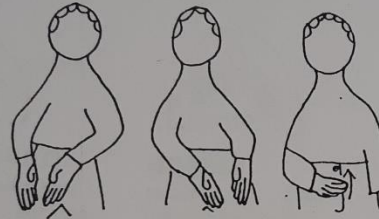
KOŠILE

znak oblečení a náznak
knoflíků

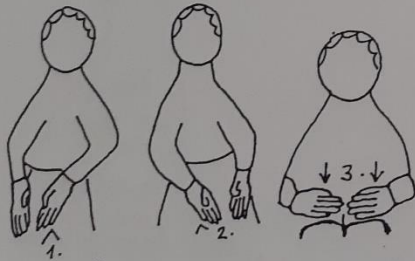
HALENKA

znak oblečení a náznak
délky do pasu

KALHOTY

ruce s nataženými prsty
naznačí nohavice a
zapnutí zipu

KRAČASY

znak kalhoty, náznak
délky nohavic

SUKNĚ

ruce s nataženými prsty
směřují od pasu šikmo
dolů

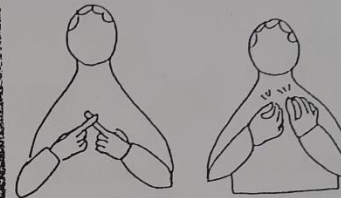
ŠATY

ruka s nataženými prsty pohyb
od ramen dolů pod pás

NOČNÍ OBLEČENÍ, PYŽAMO

znak noc + oblečení

SVETR

znak pletení a oblečení

ČEPICE

ruce s pokrčenými prsty
směr od středu hlavy k
uším

KLOBOUK, KŠILTOVKA

ruka s nataženými
prsty, náznak tvaru
klobouku

ŠÁLA

ruka dává šálu za krk

ŠÁTEK

obě ruce oblouk p
uší a náznak uzlu
bradou

KOMUNIKAČNÍ SYSTÉM MAKATON

www.makaton.org

- MArgaret Walker – KAty Johnston – TONy Cornforth
- jazykový program
- **system manuálních znaků a symbolů**
- **aided + unaided**
- využívá se i v kombinaci s mluvenou řečí
- potenciál pro rozvoj čtenářských dovedností

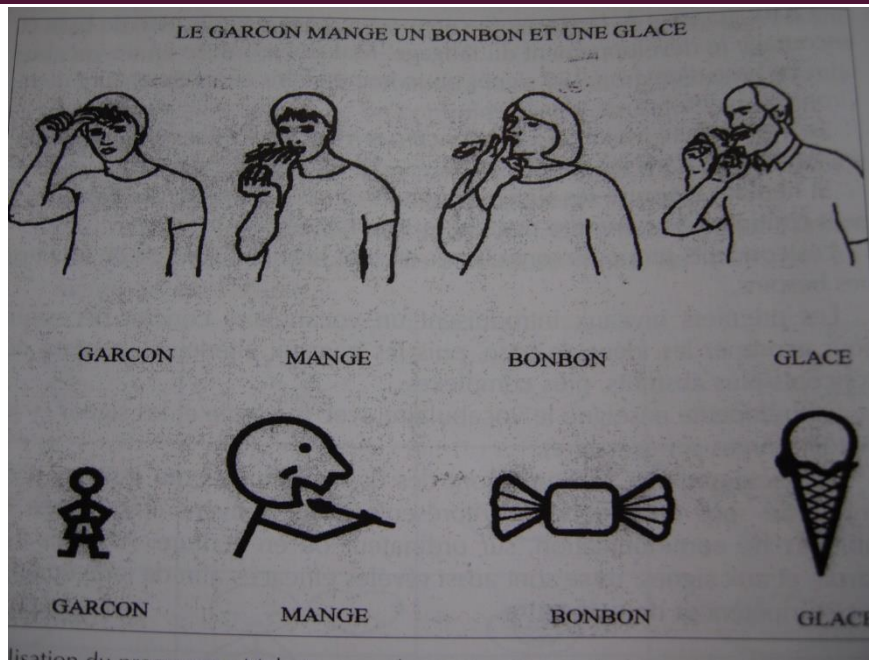

MAKATON

- znakování je doprovázeno mluvenou řečí
- **key-word approach**
- **grammatical translation approach**

- slovník Makatonu obsahuje 450 slov seřazených do 8 stupňů

- 9. stupeň – návrh osobního seznamu slov – individuální potřeby a zájmy

- <http://www.youtube.com/watch?v=WZxpqjCzp8g>

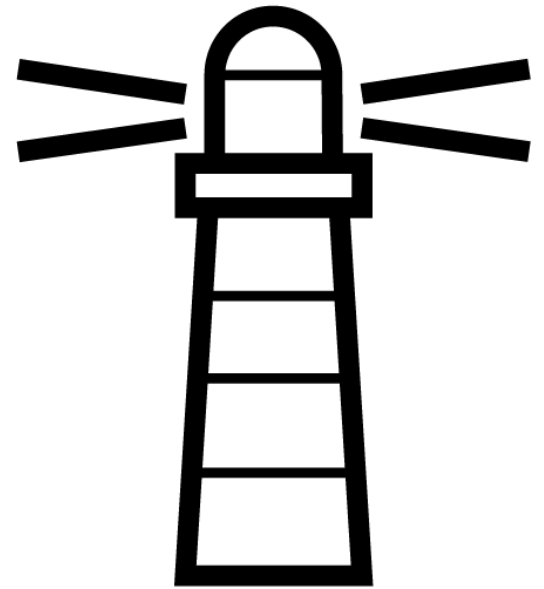
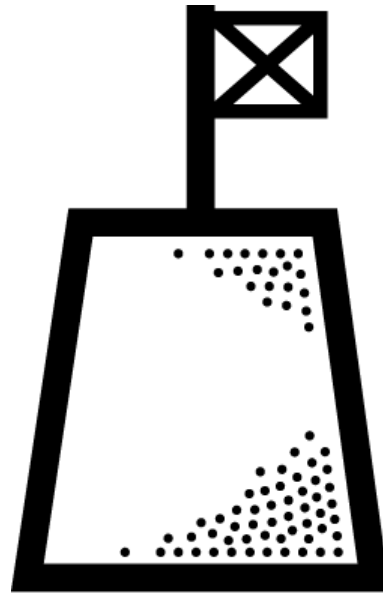
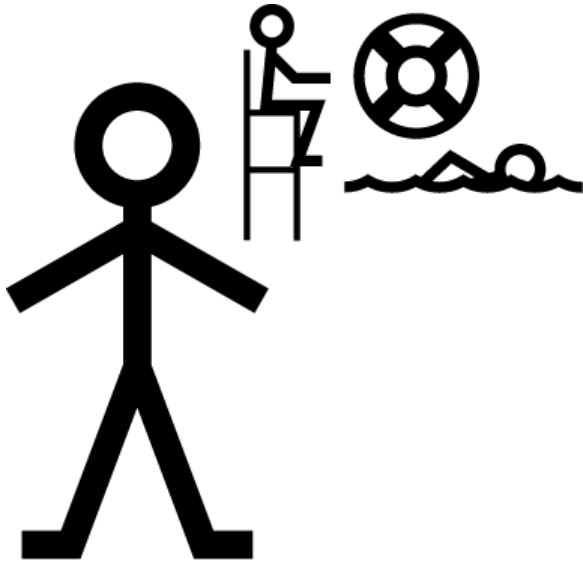
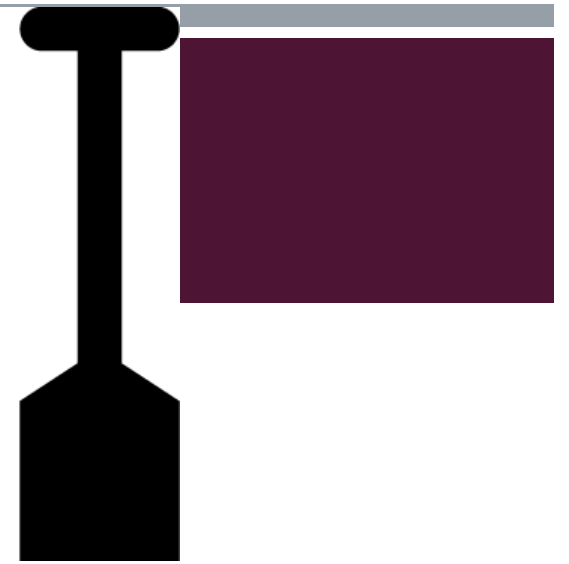
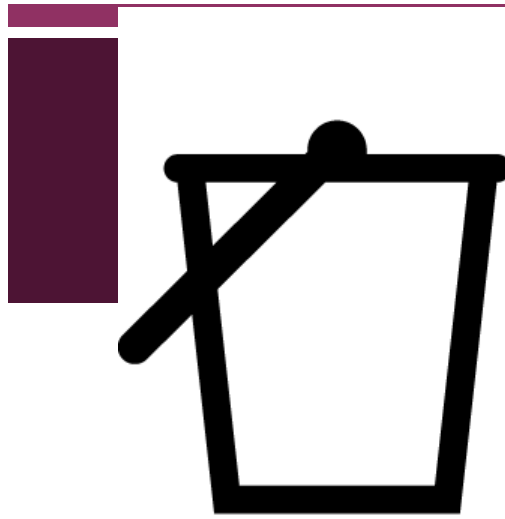

ZNAKY A SYMBOLY MAKATON

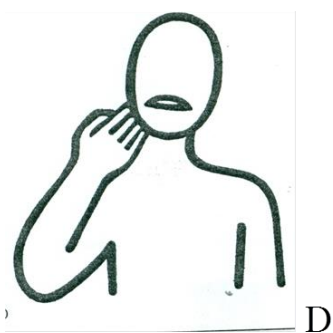
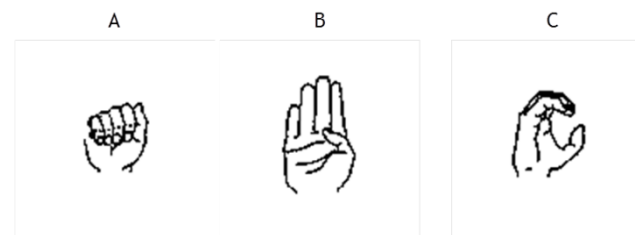
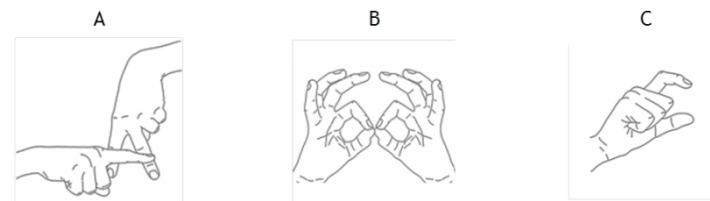
→ → →
 The children go to school

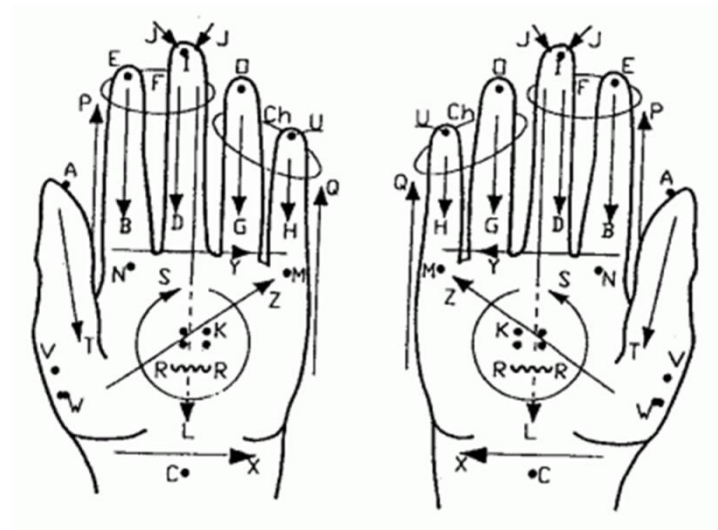
DALŠÍ DYNAMICKÉ SYSTÉMY

- Znakový jazyk
- Prstová abeceda
- Pomocné artikulační znaky

VYBRANÉ SYSTÉMY

- Lormova abeceda

METODA TADOMA + DALŠÍ MOŽNOSTI ROZLOŽENÍ PRSTŮ

CUED SPEECH

- odlišení podobně artikulovaných hlásek
  - osm tvarů ruky – reprezentují souhláskové zvuky
  - šest poloh ruky u obličeje – skupiny samohlásek a dvojhlásek
  - kombinacemi lze převést přesnou výslovnost
-
- <http://www.youtube.com/watch?v=plPw4H-ZsMg>

Consonants

1

/d, p, ʒ/
deep azure

2

/θ, k, v, z/
the caves

3

/r, h, s/
rehearse

4

/b, m, n/
by when

5

/m, f, t/
miffed

6

/w, l, ʃ/
Welsh

7

/θ, g, dʒ/
thug Joe

8

/j, ŋ, tʃ/
young church

Vowels

Monophthongs

Mouth

/i, ɜː, ə/
fir tree

Side

/ʌ, ə, o, ɑ/
Aloha

Chin

/u, ʊ, ε/
too tall

Throat

/ʊ, æ, ɪ/
look at it

Diphthongs

Side-throat

/aɪ, aʊ/
time out

Chin-throat

/ɔɪ, eɪ/
Oy vay!

KOMUNIKAČNÍ SYSTÉMY SE SYMBOLY

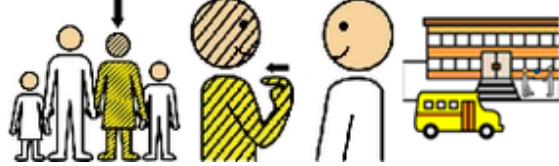

VYUŽITÍ GRAFICKÝCH SYMBOLŮ

- široké spektrum využití
- jednoduché – netechnické i sofistikované technické pomůcky
- symboly zastupují vizuální modalitu – preference
- lze kombinovat s mluveným projevem
- jsou statické a neměnné x variabilita mluveného projevu
- mají stále stejný formální vzhled
- vazba na reálný a vizuální svět – ikonicita x specifická volba symbolů
- méně abstraktní než slova → potenciál pro využití v rámci AAK

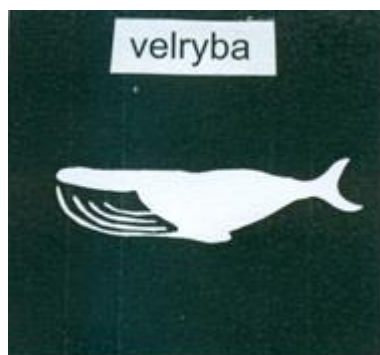
PIKTOGRAMY

- obvyklá forma předávání instrukcí, příkazů, varování
- usnadnění orientace v nejrůznějších prostředích bez vazby na jazyk
- užití pokud není rozvinuta schopnost číst

- velmi široké využití
- lze využít v kombinaci s mluvenou řečí, manuálními znaky

<p>Symboly PCS</p>	
<p>Symboly Grach-Bailly</p>	
<p>Symboly Pick and Stick</p>	
<p>Symboly Parler Picto</p>	
<p>Symboly Makaton</p>	
<p>Symboly Axelia</p>	
<p>Symboly Sclera</p>	

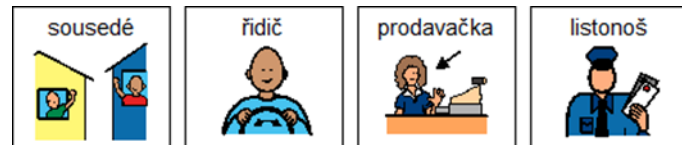
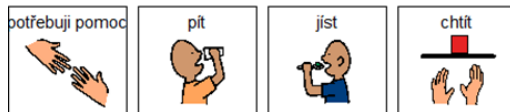
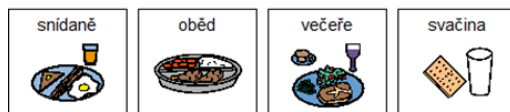
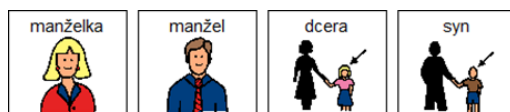
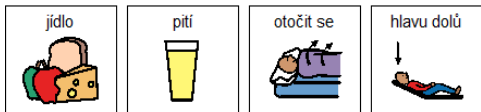
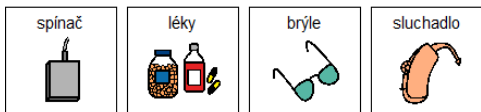
VIZUÁLNÍ PODOBA

- Charakter a velikost obrazového materiálu – postupné úpravy
- Využití nejmenších možných symbolů – rozsah slovní zásoby
- Motorické možnosti klienta
- Percepční možnosti klienta

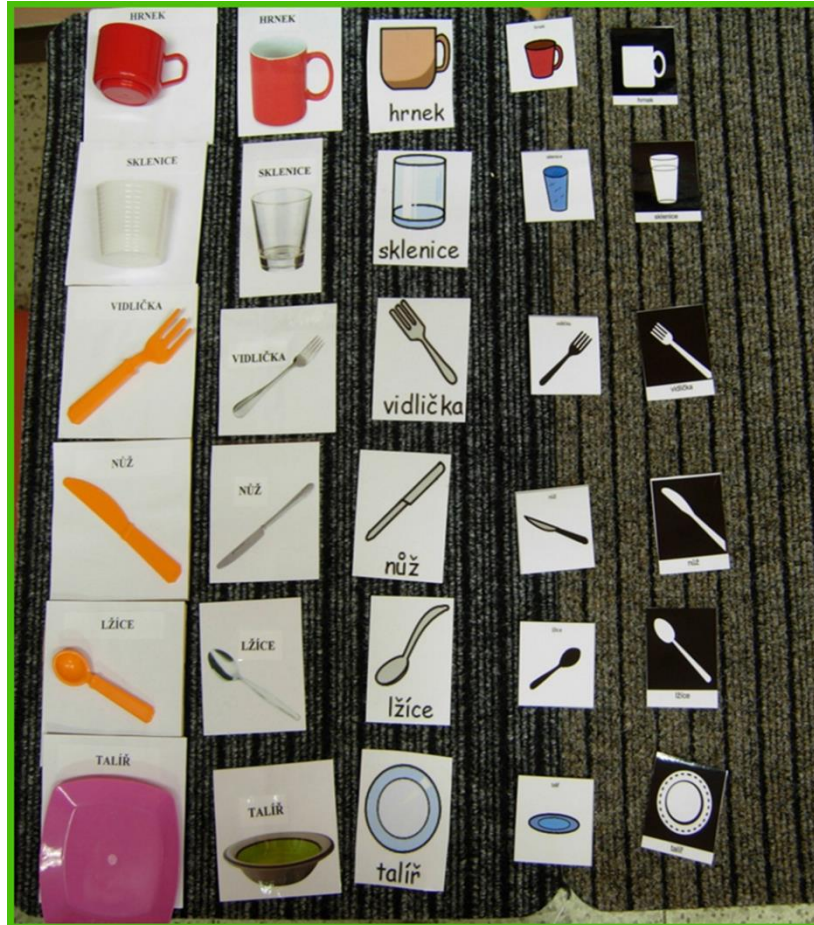

PRÁCE SE SLOVNÍ ZÁSOBOU

- Odlíšnosti slovní zásoby dle prostředí, věku a pohlaví
- Propojení slovní zásoby a komunikační efektivity uživatele
- Schooltalk
- Hometalk
- Jádrová a tematická slovní zásoba

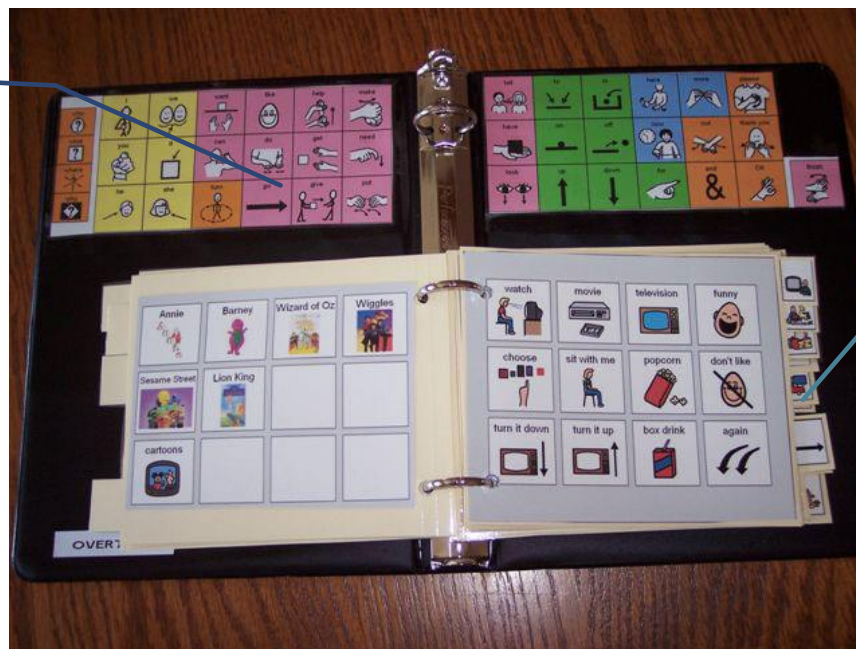
KOMUNIKAČNÍ DENÍK

- Schematický
- Taxonomický
- Sémanticko-syntaktický
- Abecední
- Dle frekvence užívaných pojmů

- Barevné odlišení

KOMUNIKAČNÍ DENÍK S TAXONOMICKÝM USPOŘÁDÁNÍM (PRINCIP NADŘAZENÝCH A PODŘAZENÝCH POJMŮ)

Tzv. jádrová
slovní zásoba, s
níž tvoříme
slovní spojení,
věty...slouží k
propojení pojmů
ve sdělení

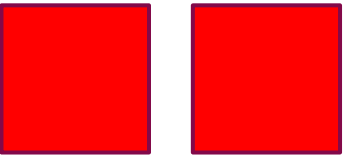
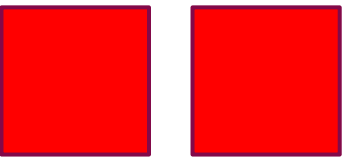
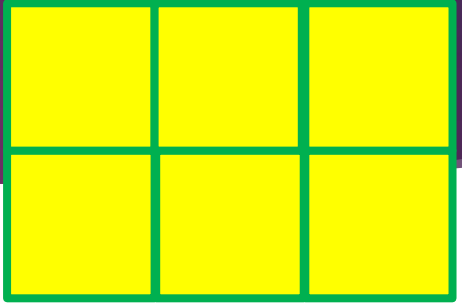
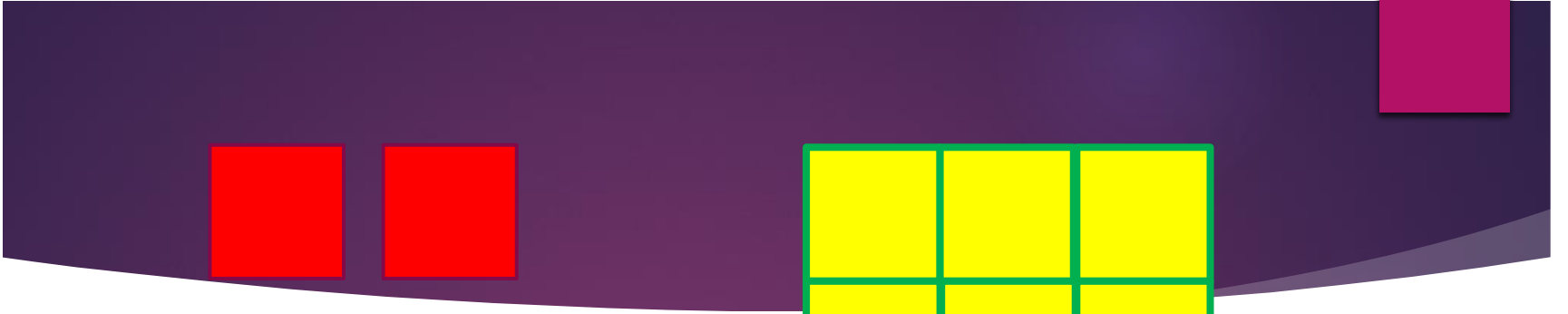
Vyznačení
kategorií
(„nadřazených
pojmu“) pro
snazší orientaci
a otáčení listů

Komunikace se symboly se využívá u klientů všech věkových kategorií

Počet symbolů na straně i jejich rozložení je individuální

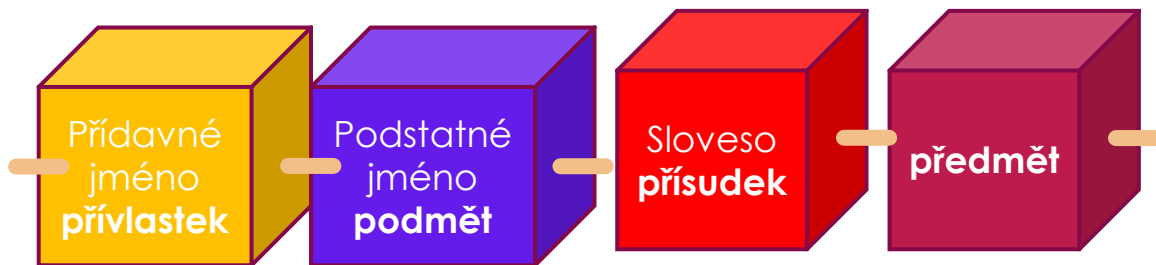
Další uspořádání piktoqramů

► Uspořádání do sloupců

Přídavné jméno	podstatné jméno	sloveso	
přívlastek	podmět	přísudek	předmět

KOMUNIKAČNÍ KOSTKY

► VĚTNÉ SCHÉMA

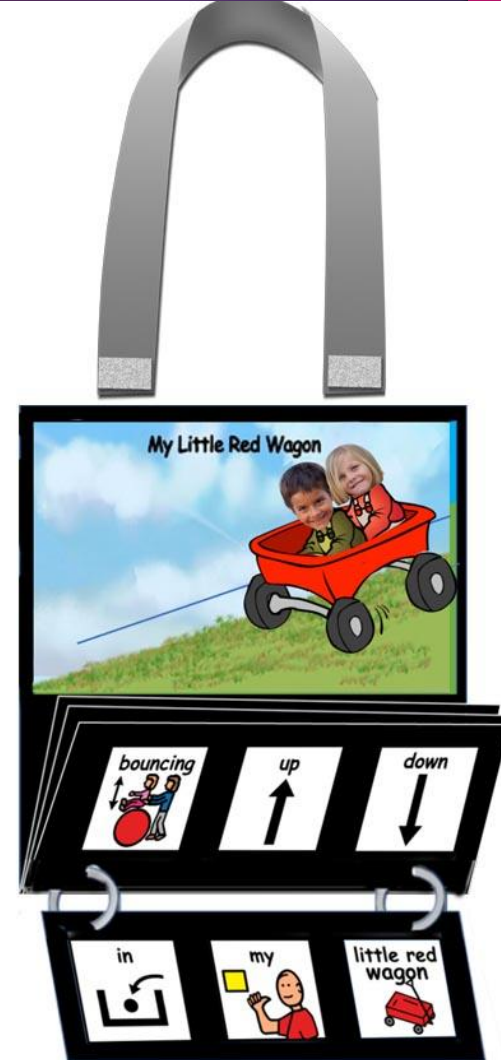

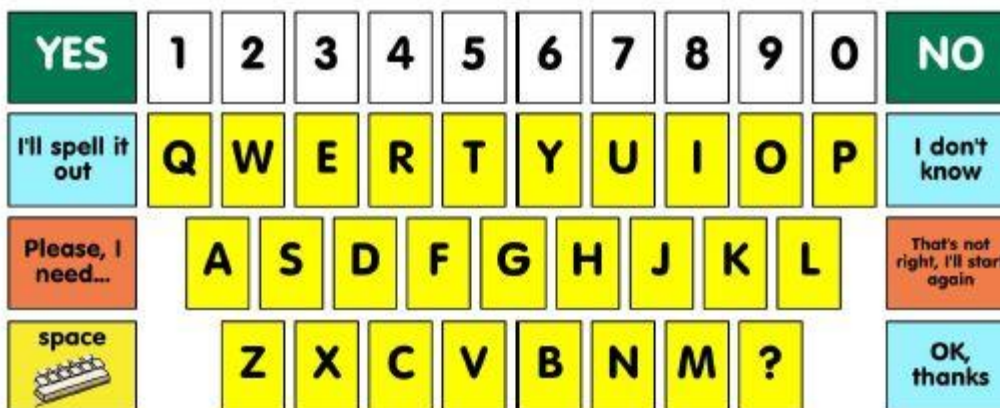

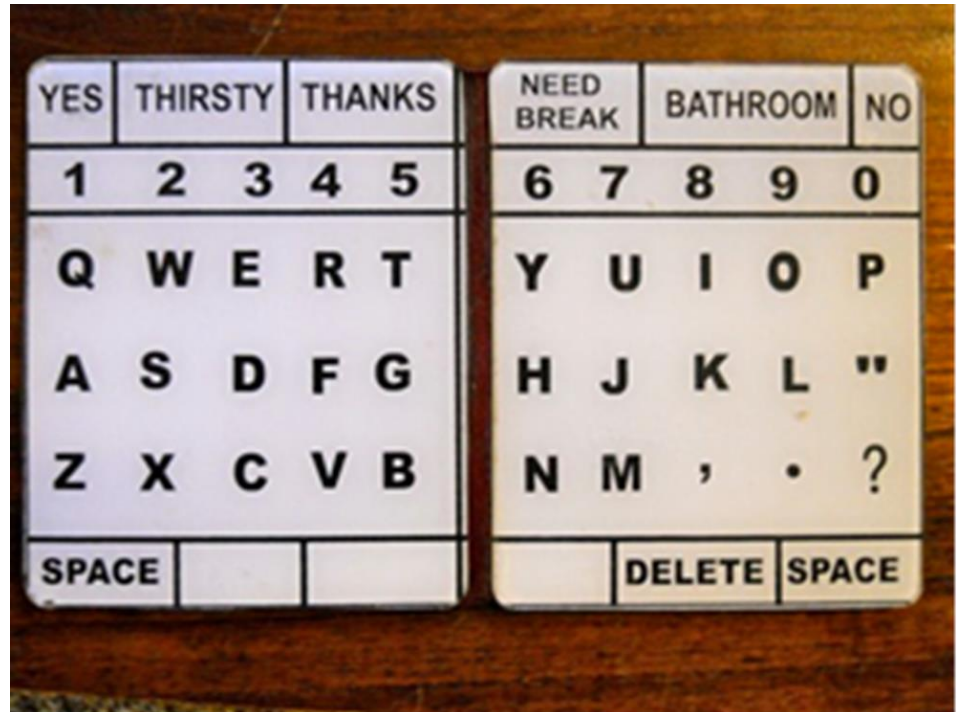

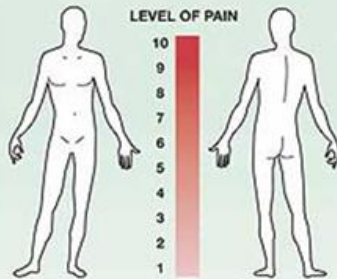
KOMUNIKAČNÍ TABULKY

- Patří mezi nejčastěji využívané komunikační pomůcky
- Reálné předměty
- Obrázky
- Piktogramy
- Symboly
- Písmena
- Slova a věty

PAIN CHART

itches	how am I doing?	what day /time?	what is happening?	when is tube coming out?
stings	IV	remove restraints	exercise	massage
hurts/aches	leave me alone	don't leave	come back later	prayer
burns	bathroom	cool cloth	pillow	glasses
can't move /numb	wash face	shampoo	blanket	socks
		bath	comb/brush	teeth brushed

I AM

short of breath	in pain	choking	feeling sick
hungry/thirsty	cold/hot	tired	dizzy
angry	afraid	frustrated	sad

I WANT

to be suctioned	lip moistened	water	to be comforted	to sleep
tv/video/dvd	call light /remote	it quiet	lights off/on	to go home
to sit up	to lie down	to turn left/right	head of bed up/down	get out of bed

I WANT TO SEE

doctor	nurse	family	chaplain
--------	-------	--------	----------

A	B	C	D	E	F	G	H	I	1	2	3	Thank You	
J	K	L	M	N	O	P	Q	R	4	5	6		I Love You
S	T	U	V	W	X	Y	Z	.	7	8	9		
'	?	!	SPACE						+	0	-		

no	yes	STOP	pen/paper
----	-----	------	-----------

For infection control purposes, please do not reuse this board between patients.

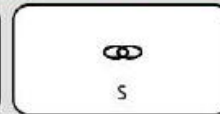
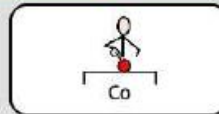
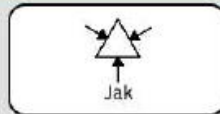
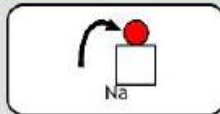
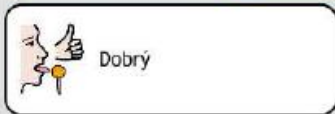
EZ PICTURE BOARD BY VIGATAX
AN INNOVATION IN PATIENT COMMUNICATION

Hotovo

Dobry večer jak se máš?

ě

š

č

ř

ž

ý

á

í

é

q

w

e

r

t

z

u

i

o

p

ú

a

s

d

f

g

h

j

k

l

ů

!

Shift

y

x

c

v

b

n

m

?

123

,

mezera

'

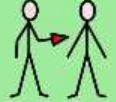
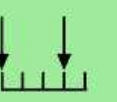

Hotovo

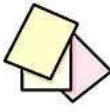

 přečíst	Tvorba věty				 smazat slovo	 smazat vše
 Rychlá komunikace	 O mně	 Čas	 Činnosti	 Lidé	 Otázky	 Klávesnice - psaní
 Iru prosím Tě	 Jídlo	 Pití	 Doma	 Oblečení	 Množství	123 Počítání
 Pomoc	 Děkuji	 Omlouvám se	 Tělo	 Barvy	 Země	
 Pocity	 Názory	 Vzkazy			 O tobě	 Více stran

Hotovo

 zpět	Tvorba věty	Dal bych si šunku salát víno				 smazat slovo	 smazat vše
 Chtěl bych	 pití	 vodu	 pivo	 víno	 čaj	 Jídlo	
 Mám rád	 Přichutě a ovoce	 mátový	 kávu	 café latté	 kávu se šlehačkou	 Chut'	
 Nemám rád	 víc	 s cukrem	 limonádu	 šťávu	 džus	 Děkuji	
 Chceš?	 trochu	 mléko	 koktejl	 a	 více slov	 domů	

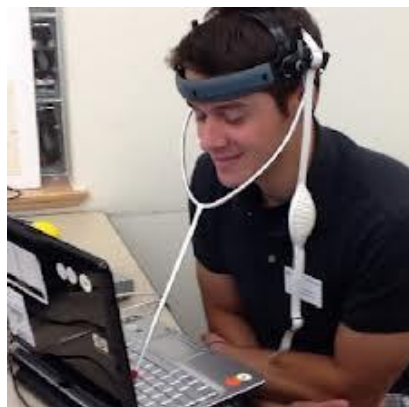
Hotovo

 zpět	Tvorba věty	Iru prosím Tě nemohu najít klíče				 smazat slovo	 smazat vše
 Potřebuji	 můj	 klíče	 diář	 dveře	 záchod	 Abcd Malá slova	
 Dej do	 tvůj	 okno	 léky	 vanu	 Šuple		
 Otevři		 nůžtičky	 Zip	 ipad	 papír		
 Zavři		 brýle	 platební karta	 a	 více slov	 domů	

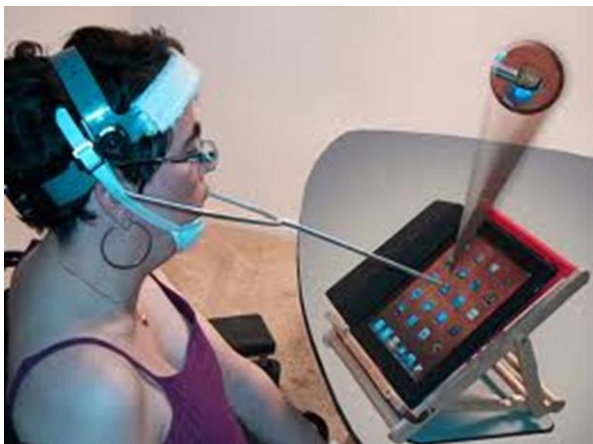
SPECIFICKÉ TECHNIKY UKAZOVÁNÍ

- Prstem
- Nosem
- Bradou
- Pěstí
- Nohou
- Ukazovátka – hlavové, ústní
- Laserový pointer

HLAVOVÉ UKAZOVÁTKO

UKAZOVÁTKO PRO OVLÁDÁNÍ IPADU (VLEVO), LASEROVÉ UKAZOVÁTKO (VPRAVO)

DALŠÍ MOŽNOSTI VYUŽITÍ SYMBOLŮ A PÍSMEN V KOMUNIKACI

ETRAN – N

- náhradní komunikační pomůcka pro nemluvící osoby, které nemohou ukazovat jinou částí těla, pouze očima

MEGABEE – PRINCIP KOMUNIKACE APLIKOVANÝ V ETRAN-N – V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ

- http://www.megabee.net/megabee_simulation.html

FACILITOVANÁ KOMUNIKACE

- řízený výběr komunikačních jednotek
- Rosemary Crosley

FACILITOVANÁ KOMUNIKACE

- fyzická podpora horní končetiny
- facilitátor přidržuje končetinu
- postupný posun - ruka, zápěstí, loket, paže, rameno
- nastavení protitlaku
- zajištění zpětné vazby – intenzita svalového napětí
- stimulace při práci s počítačem apod.
- psychická podpora
- podpora cíleného jednání

SOCIÁLNÍ ČTENÍ

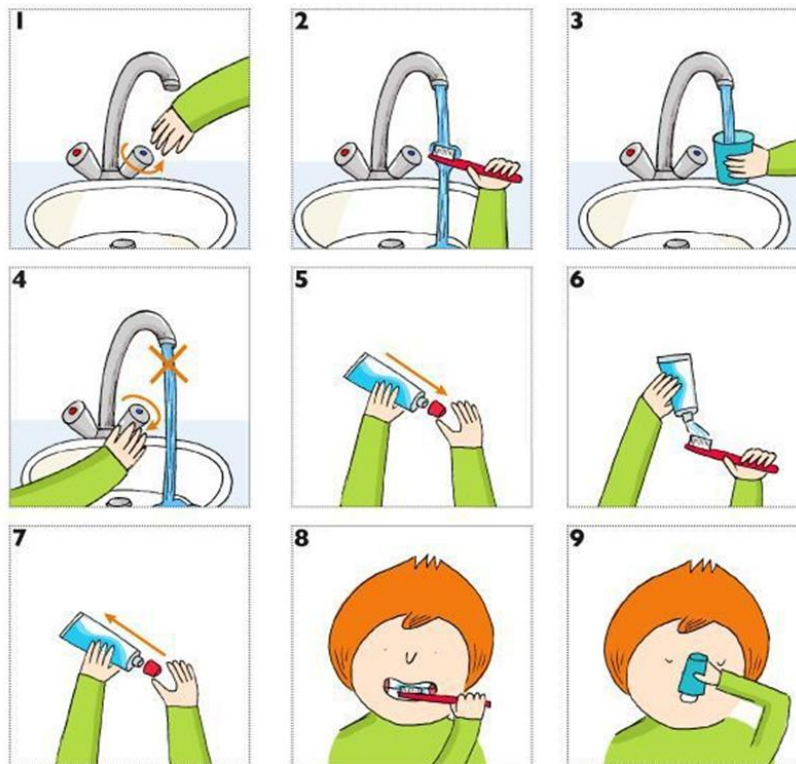
- podpůrná a motivační metoda
- rozvoj rozumových schopností
- orientační dovednosti
- zlepšení sociální komunikace
- navození globálního čtení

SLOŽKY

- fotografie a obrázky
- piktogramy
- slova a skupiny slov

- praktická funkčnost
- poznávání obalů zboží
- pracovní postupy
- přehled o časových představách
- přehled informačních piktogramů

PŘÍKLADY VYUŽITÍ

VELMI ČASTÉ JE VYUŽITÍ SCHÉMAT V RÁMCI ROZVOJE SEBEOBSLUHY

ouvrir le robinet

prendre du savon

frotter les mains

rincer les mains

fermer le robinet

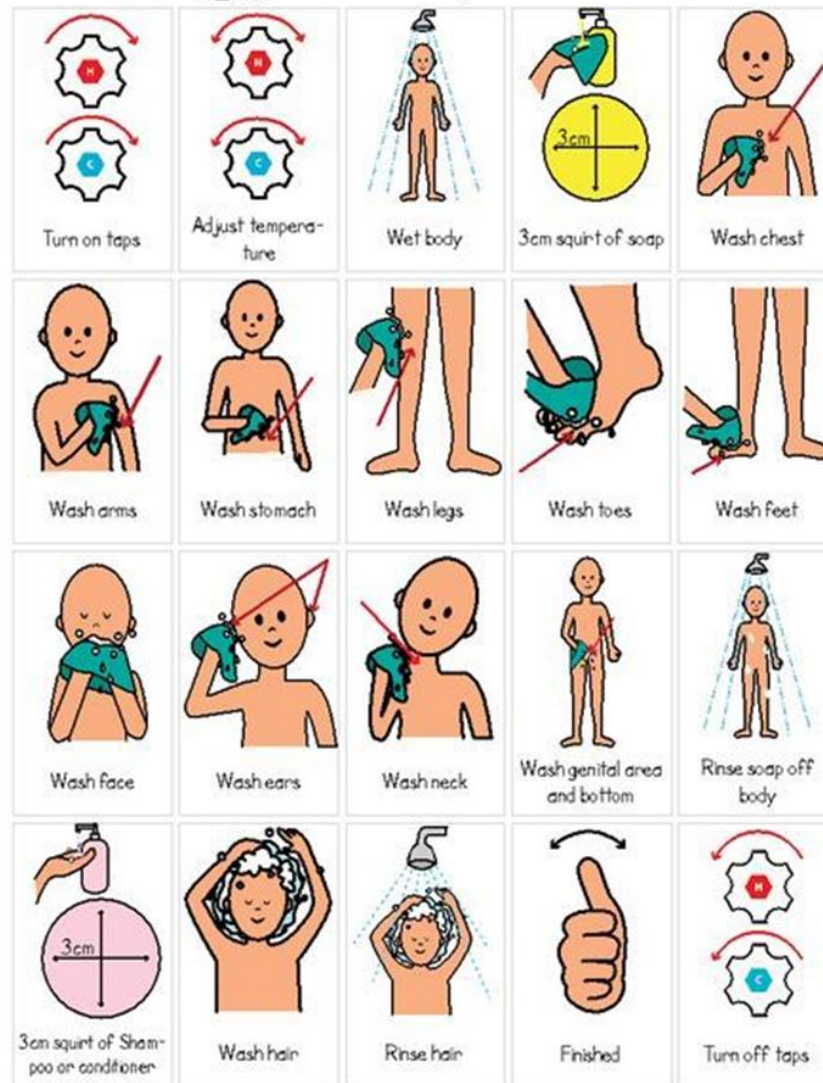

s'essuyer les mains

Washing your body in the shower

K PODPOŘE ORIENTACE V PROSTŘEDÍ

The Picture Communication Symbols (PCS) are © 2000 by WjWorldwide LLC. All Rights Reserved. Symbols used with permission. Bestmaker™ is a trademark of WjWorldwide LLC.

The Picture Communication Symbols (PCS) are © 2000 by WjWorldwide LLC. All Rights Reserved. Symbols used with permission. Bestmaker™ is a trademark of WjWorldwide LLC.

The Picture Communication Symbols (PCS) are © 2000 by WjWorldwide LLC. All Rights Reserved. Symbols used with permission. Bestmaker™ is a trademark of WjWorldwide LLC.

VELMI ČASTO JSOU SCHÉMATA UŽÍVANÁ I K NÁCVIKU VAŘENÍ

Oreo Spiders

1	Put 	an Oreo cookie 	on 	a plate.
2	Put 8 8	pretzel sticks 	in the cookie 	for legs.
3	Put 2 dots 2	of icing 	on top of 	the cookie.
4	Put M & M's 	on 	the icing 	for eyes.
5	Eat 	your 	spider. 	Yummy!

Made with Boardmaker - Mayer-Johnson, Inc. - P.O. Box 1579, Solana Beach, CA 92075 U.S.A. Phone (858) 550-0084

Karen Sadle, Check out our free social stories and pic cards for Halloween! www.thesuccessbox.com

Pumpkin Pie in a Cup

WHAT YOU NEED

1	Mix 	2 cups of milk 	Vanilla pudding mix 	In a bowl
2	Mix 	1/2 cup pumpkin pie filling 	1 tablespoon pumpkin pie spice 	In the bowl
3	Put 6 graham crackers 	In bag 	and crush 	
4	Put crushed crackers 	In bottom of cup 	and top with pudding 	
5	Scoop cool whip 	on top of pudding 	add crushed crackers on top. 	

Grilled Cheese Sandwich

You will need:

Ingredients:

2 Slices Bread 1 Slice Cheese 1 Tablespoon butter

Instructions: Put pan on stove on low - medium heat

Lay both slices of bread down on a flat surface.

Spread half the butter on one slice of bread.

Lay bread in pan, butter side down, and top with cheese slice.

Butter second slice of bread with remaining butter.

Lay bread over cheese in pan with the butter side facing up.

When bottom bread is browned, use spatula to flip sandwich.

Cook until other side is browned and remove to plate. Enjoy!

©http://www.tylerkennedy.com

Chocolate Peanut Butter Oatmeal Bars

You will need:

Ingredients:

3/4 cup
Butter

1/2 cup
Brown Sugar

1 tsp.
Vanilla

3 cups
Oatmeal

1 cup
Chocolate Chips

1/2 cup
Peanut Butter

Directions:

1. Melt butter in large saucepan on medium heat.
2. Add brown sugar and vanilla .
3. Add oatmeal stir for 4 minutes.
4. Pour half the mixture in pan .
4. Pour chocolate chips and peanut butter into bowl .
5. Microwave 30 seconds, stir. Continue microwaving in 15 second increments until melted.
6. Pour chocolate mix into pan, top with remaining oatmeal mixture.
7. Cover and refrigerate 3 hours .

1 K UPOZORNĚNÍ NA RIZIKA, DŮLEŽITÉ PRVKY V ČINNOSTI

After You Finish Cooking...

Unplug Appliances

Or

Turn Off Appliances

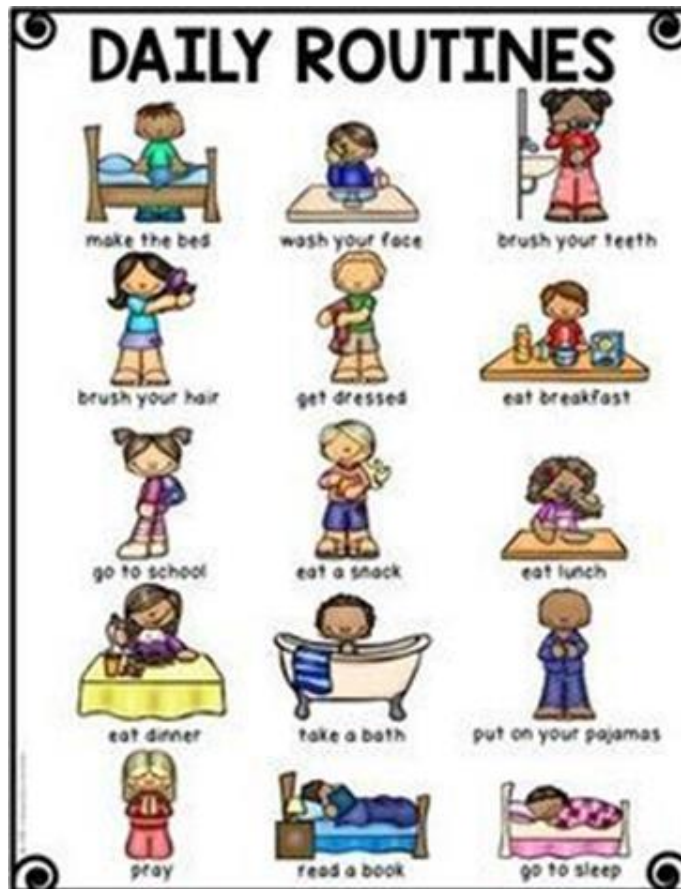
Put unused food away

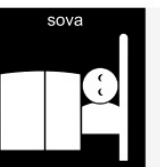
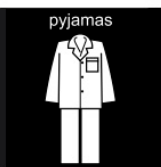
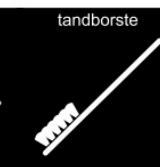
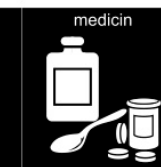
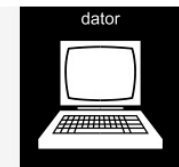
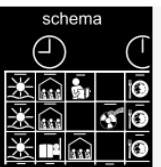
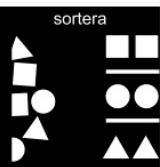
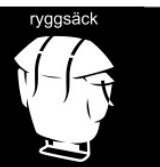
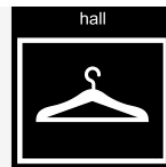
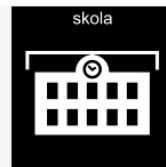
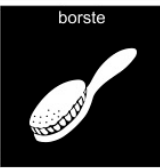
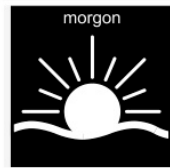
Put dishes in sink

© 2013 BERTHO, KIM LAY

Safe	NOT SAFE	
		
		
		
		

K ORIENTACI V ČASE – PRŮBĚH DNE, ROZVRH HODIN, ČINNOSTÍ...

Morning Routine

	6:15 am Wake Up	☒	
	6:20 am Feed & Water Dog	☒	
	6:25 am Make Bed	☒	
	6:30 am Brush Teeth/ Wash Face	☐	☐
	6:35 am Brush Hair	☐	☐
	6:40 am Get Dressed	☐	☐
	7:00 am Take Medication	☐	☐
	7:10-7:20 am Get on Bus	☐	☐

K PODPOŘE ZVLÁDÁNÍ ZÁTĚŽOVÝCH SITUACÍ

Going to the Dentist

dentist

go to the dentist 	check in 	wait 	see hygienist first
sit in special chair 	take pictures of mouth 	say AAHHH 	Keep mouth OPEN
clean teeth 	rinse mouth 	see doctor next 	count teeth 1...2...3
all done 	treat 	goodbye 	Time to go home

Where does it hurt

headache 	sore throat 	stomach ache
tooth ache 	dizzy 	feel sick
ear ache 	mouth 	arm or leg

K ORIENTACI V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ (SYMBOLY V NÁKUPNÍM SEZNAMU, ROZLIŠOVÁNÍ PENĚŽ)

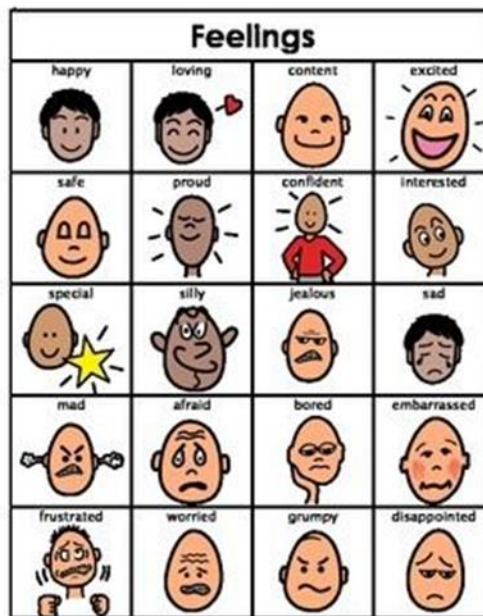
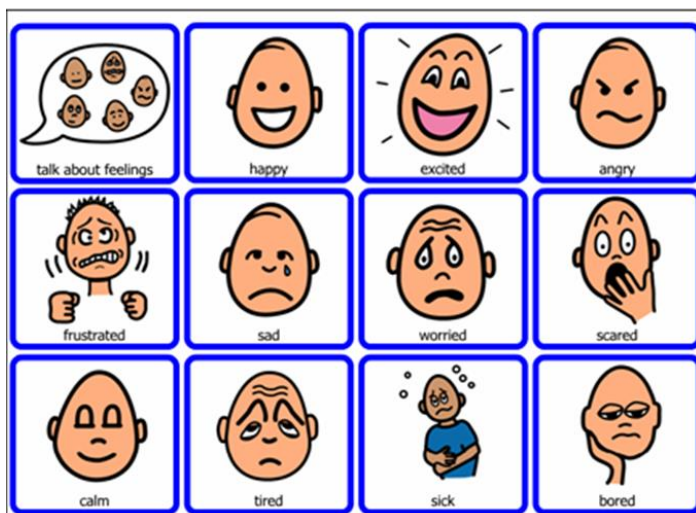
 Yes	Money			 no
 5 cents	 10 cents	 20 cents	 50 cents	
 1 dollar	 2 dollars	 5 dollars	 10 dollars	
 20 dollars	 50 dollars	 100 dollars	 something different	

K ORIENTACIV SOCIÁLNÍCH SITUACÍCH, EMOCÍCH...

 <p>Take turns</p>	 <p>Say please and thank you</p>
 <p>Share</p>	 <p>Listen</p>
 <p>Raise your hand</p>	 <p>Keep your hands to yourself</p>

Calm Down	
 <p>Sit on chair</p>	
 <p>Feet on floor</p>	
 <p>Fold hands</p>	
 <p>Take 3 deep breaths</p>	
 <p>Count to 10</p>	
 <p>Good work</p>	

LZE VYUŽÍT SYMBOLY, FOTOGRAFIE, KRESLENÉ OBRÁZKY – DLE POTŘEB UŽIVATELŮ

FORMA

- **Předmětová**
- vhodná k samoobslužným činnostem
- jednoduché pracovní činnosti – prostírání, hygiena..

- **Obrazová**
- fotografie, barevné a černobílé obrázky
- piktogramy a další grafické symboly

DOPORUČENÍ

- rozpracování aktivity na jednotlivé kroky
- včetně přípravné fáze
- analytický proces – snaha rozpracovat danou činnost do maximálního počtu kroků
- tvorba univerzálního schématu
- individuální počet fází

VOKS – VÝMĚNNÝ OBRÁZKOVÝ KOMUNIKAČNÍ SYSTÉM

- **cíl systému**
- rychlé nabytí funkčních komunikačních dovedností
- rozvoj komunikační flexibility a samostatnosti
- široká cílová skupina uživatelů
- věkové kategorie bez omezení

PŘEDPOKLADY PRO ZVLÁDNUTÍ VOKS

- orientace v běžném prostředí – diferenciací reálných předmětů
- účel předmětů

BAREVNÉ ROZLIŠENÍ KOMUNIKAČNÍCH TABULEK

- **oranžová**
- podstatná jména
- **žlutá**
- osoby, včetně osobních zájmen
- **zelená**
- slovesa
- **modrá**
- rozvíjející slova – přídavná jména, příslovce

BAREVNÉ ROZLIŠENÍ

- **bílá**
- různé – spojky, předložky, časové pojmy, barvy, písmena, čísla a další abstraktní pojmy
- **červená**
- tázací zájmena a frekventovaná slova – ANO, NE, NENÍ, V POŘÁDKU

BAREVNÉ ROZLIŠENÍ

- **šedá**
- větný proužek
- **hnědá**
- nosná slovní spojení – slovesa – já chci, já vidím, já mám
- **fialová**
- sociální výrazy – slang, specifické výrazy

STRUKTURA VÝUKY

- 7 výukových lekcí + doplňkové lekce
- postupně rozvíjena dovednost výměny obrázku za věc (lekce 1) až po spontánní komentování (lekce 7)
- využívané symboly jsou uspořádány do komunikačního deníku, pro snazší orientaci uživatele jsou rozděleny do kategorií na barevně odlišených stranách
- v rámci komunikační výměny je využíván větný proužek

TECHNICKÉ POMŮCKY

TECHNICKÉ POMŮCKY

- Výběr a nácvik užívání
- finanční náročnost
- hrazení zdravotní pojišťovnou
- rozbití pomůcky
- znalost technických parametrů
- lokalizace na český jazyk

KOMUNIKÁTORY

- komunikační pomůcky s **hlasovým výstupem**, které umožňují zaznamenat a opakovaně přehrát jednoduchou frází, zprávu nebo slovo
- digitalizovaná řeč
- syntetická řeč

DĚLENÍ KOMUNIKÁTORŮ

- jednovzkazové
- vícevzkazové
- sekvenční
- Přehled technických pomůcek naleznete v samostatných souborech
- <https://www.petit-os.cz/index.php/ukt-tablety>

JEDNOVZKAZOVÝ KOMUNIKÁTOR BIGMACK

LITTLE STEP BY STEP 3 SEKVENCE VZKAZŮ

SOUND SHUFFLE - VÍCEÚČELOVÝ

VÍCEVZKAZOVÝ KOMUNIKÁTOR

QUICKTALKER

MLUVÍCÍ FOTOALBUM

TALK BOOK FOUR

B.A.BAR

KOMUNIKÁTORY SE ZRAKOVÝM VÝSTUPEM

- monitor, displej
- tiskárna

VARIABILITA TECHNICKÝCH POMŮCEK + PROPOJENÍ S POČÍTAČEM

POHYB HLAVY – PŘÍKLADY UMÍSTĚNÍ SPÍNAČE

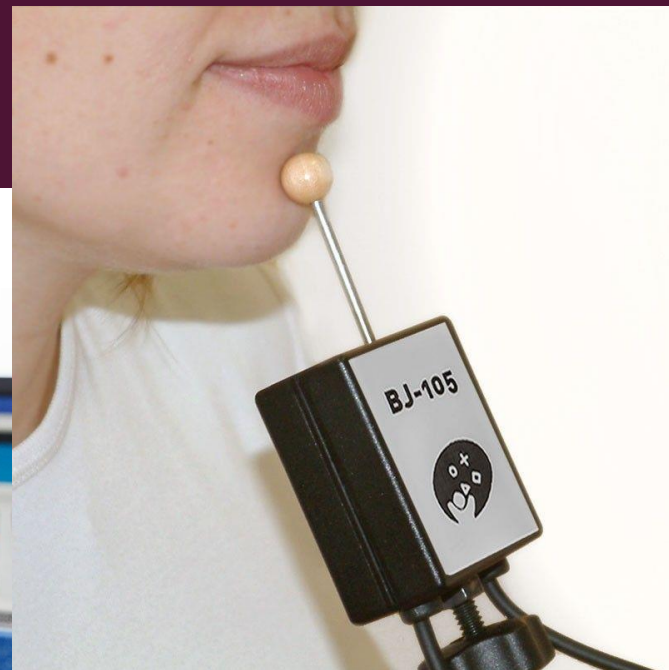

POHYB HLAVY

BRADA

ÚSTA/NÁDECH/VÝDECH

ERGOMICE

VERTIKÁLNÍ POLOHA RUKY

QUILLMOUSE

EVOLUENT

MICRO TRACK

MYŠ K OVLÁDÁNÍ POČÍTAČE NOHAMA

MODIFIKACE KLÁVESNICE

BIG KEYS

PRO ZVĚTŠENÍ KLIKNĚTE

JUMBO XL

PRO ZVĚTŠENÍ KLIKNĚTE

MALTRON ERGONOMIC 3D

ZDROJE

- Bočková, B. (2015). Vybrané kapitoly z alternativní a augmentativní komunikace. Brno: Masarykova univerzita – jedná se o text dostupný v elektronické podobě – odkaz naleznete v samostatném souboru.
- Knapcová, M. (2018). Komunikační systém – VOKS. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
- Kubová, L. (1997). Piktogramy – metodická příručka. Praha: Tech-Market.
- Kubová, L. (2011). Řeč obrázků. Praha: Parta.
- Kubová, L., Pavelová Z., & Rádková, I. (1999). Znak do řeči. Praha, Tech-market.
- Kubová, L., Škaloudová R. (2012). Řeč rukou, komunikační systém tvořený znaky – Znak do řeči. Praha: Parta.
- Janovcová, Z. (2010). Alternativní a augmentativní komunikace. Brno, MU.